

K HISTORII PRAŽSKÉ POBOČKY ČESKOSLOVENSKÉ PSYCHOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

Říká se, že historie je učitelkou života, historia magistra vitae. Historie je ženského pohlaví, do jisté míry, svým způsobem žena. Jako žena vyžaduje, abychom jí věnovali náležitou pozornost. Když tak nečiníme, může nám zahrát všelijaké kousky.

Takový kousek zahrála některým českým a slovenským psychologům, v nichž vznikl v důsledku zanedbávání historie dojem, že Pražská pobočka ČSPS byla založena teprve v roce 1983, mnoho let po založení pobočky bratislavské.

Vrátil jsem se k této otázce na schůzi výboru Pražské pobočky ČSPS a jak už tomu v podobných situacích bývá, dostal jsem za úkol, abych se s věcí či s historií vypořádal sám.

Pokoušel jsem se zprvu získat nějaké informace osobními dotazy, daleko jsem se však nedostal, jednak z důvodu technických (nedovolal jsem se), jednak psychologických. K těm psychologickým patří i to, že nerad obtěžuji lidi. Hlavně však se ukázalo, že pojem „pamětník“ je složitý a ošidný. Z dobrých důvodů je ve Slovníku spisovného jazyka českého uvedeno, že pamětník je „kdo něco pamatuje“, tedy ne každý, kdo „něco zažil, je očitým svědkem, současníkem někoho, něčeho minulého“. Ne každý z pamětníků založení Pražské oblastní skupiny (POS) ČSPS před mnoha lety si to pamatoval.

Dokonce se ukázalo, že ani v dokumentech ČSPS nelze tč. pohotově najít potřebné informace.

Nakonec mi je poskytl pamětník neživý, totiž můj osobní archiv a moje knihovna. Tento pamětník neživý, jehož druhý pád je „pamětníku“ (na rozdíl od pamětníka živého), mi poskytl dokonce i originál pozvánky na **ustavující schůzi** oblastní pražské skupiny Československé psychologické společnosti při ČSAV, která se konala dne 20. 12. 1958 ve 14.30 hodin v zasedací síni ČSAV, Národní tř. č. 3, Praha 1, II. patro.

O kus dál (nebo blíž) v čase jsem našel pozvánku na přednášku V. Břicháčka Použití některých neparametrických metod v psychologii (pokračování), kterou POS konala 29. září 1960. To už jsem viděl, že se nemohu spolehnout ani na svůj archiv, protože jsou v něm mezery. I začal jsem hledat ve Zprávách ČSPS. A skutečně. Hned v 1. čísle z roku 1959 jsem našel obsáhlou zprávu o založení POS. Ve 2. čísle z roku 1960 je obšírná zpráva o činnosti POS za rok 1959, zároveň však zmínka o slabší účasti na některých přednáškách. Patrné jsou i počínající difference v aktivitě jednotlivých sekcí POS a změny v personálním složení výboru. Ve 3. čísle z roku 1960 je už ominosní věta „Koncem r. 1959 začala návštěva akcí oblastní skupiny upadat a poslední prosincová přednáška se pro malou účast nekonala. Bylo třeba hledat vhodná témata pro plenární schůze POS, která by zajímala co největší počet členů a jednak vhodnou formu akcí. Přednášková odpoledne pořádané jednou za 6—8 neděl se celkem osvědčila, návštěva podstatně stoupla“.

V roce 1960 naznačený diferenciační trend pokračoval. V hodnotící zprávě za rok 1961 pak čteme (Zpráva č. 5, str. 36—37): „Práce v naší

skupině měla celou řadu potíží. Byla to jednak zájmová roztržštěnost členů skupiny, potíže s hledáním vhodných námětů pro akce skupiny, které by zajímaly větší počet členů. Dále to bylo přetížení členů výboru i ostatních členů skupiny, což znemožňuje plně věnovat se funkci a najít termíny, které by vyhovovaly většímu počtu členů.“ Pokračují také personální změny výboru.

V čísle 6 z roku 1963 je rozsáhlá zpráva o společných akcích Psychologické komise Čs. psychiatrické společnosti, sekce Čs. lékařské společnosti J. E. Purkyně a zdravotní sekce pražské oblastní skupiny ČSPS v prvním pololetí 1962; jinak o činnosti POS čteme ve zprávě o činnosti ÚV ČSPS (str. 16): „13. Doporučit pražské OS, která nepatří k neaktivnějším, aby soustřeďovala a koordinovala práci hlavně na úseku teoreticko-metodickém.“

Z čísla 7 se dozvídáme, že na konci roku 1961 měla POS 82 členů a v roce 1962 přibyli 3 další. Jako neaktivnější sekce s nejbohatší činností je hodnocena sekce zdravotní. Výbor hodlá těžiště akcí přenést do sekcí a později do zájmových kroužků.

V Přehledu hlavních akcí oblastních skupin v roce 1963 (Zprávy 1964, č. 8—9, str. 25) čteme: „**Oblastní skupina Praha**, kde se během roku měnilo složení výboru, nepodala zprávu o své činnosti. Spolupracovala úzce se sekcí zdravotnické psychologie a s Komisí pro psychologii Psychiatrické sekce Čs. lékařské společnosti J. E. Purkyně.“ Jinak nic.

V plánu práce ČSPS na rok 1965 (Zprávy č. 11—12, str. 44) je uvedeno: „2. Zvýšenou pozornost bude ústřední výbor ČSPS věnovat práci pražské a západoslovenské oblastní skupiny, jejichž práce jako největších skupin by měla být zvláště významná.“

Ve zprávě o činnosti ČSPS v roce 1965 (Zprávy 13—14, str. 14) se píše: „pražská oblastní skupina má velmi aktivní **psychologickou komisi**, intenzivně pracující s psychiatrickou sekcí Československé lékařské společnosti JEP na pravidelných měsíčních pracovních schůzkách.“ Jinak o POS opět nic.

O rok později (Zprávy 15, str. 17) čteme: „Činnost **pražské oblastní skupiny** se vyvíjela především v jednotlivých sekcích (zvláště zdravotnické a vývojové psychologie), zatímco koordinace jako celku činila větší potíže. Zdravotničtí psychologové pražské oblasti konali pravidelné schůzky a semináře a ekonomičtí psychologové uspořádali několik přednášek zahraničních hostů.“

V posledním, 16. čísle Zpráv informace o POS chybí vůbec.

Ve „Zprávě o hodnocení Čs. psychologické společnosti v letech 1968 až 1969“ (Psycholog v Československu, roč. IV, 1972, č. 1—2, str. 15) se uvádí že z oblastních skupin ČSPS se v těchto letech projevovala živější činnost ve skupině brněnské. Jiné oblastní skupiny se scházely příležitostně, některé vůbec nepracovaly.“

Na závěr bych se rád zmínil o článku dr. O. Kolaříkové Potřebujeme oblastní skupiny ČPS, uveřejněném v časopise Psycholog v Československu, roč. III, 1971, č. 1—2, str. 31—37. Autorka v něm pečlivě rozebírá problematiku odborných sekcí, oblastních skupin a komisí naší ČSPS od roku 1958 a píše ke konci: „Zdá se tedy, že oblastní skupiny by se měly ve větší míře, než v jaké to činily a mohly činit doposud,

vyžívat v té oblasti činnosti, ve které je nemůže nikdo nahradit, totiž v projednávání a řešení společných otázek psychologů různých specialací a různých pracovních zaměření. Našlo by se jich patrně nepřeborně...“

Domnívám se, že s tímto názorem autorky je možno souhlasit. Oblastní skupiny mají vedle odborných sekcí a vedle komisí své specifické oprávnění.

Říká se, že kdo se nepoučí z historie musí se poučit na vlastní účet. Poučení z 25 let činnosti a nečinnosti POS ČSPS by mělo vyznít ve prospěch společné činnosti odborných psychologů také v Praze a jejím okolí k užitku psychologie, psychologů i celé společnosti.

Eduard Urban

ČLOVĚK A PRACOVNÍ ČINNOST

Zpráva z konference konané ve dnech 6.—7. listopadu 1984 v Praze

Konference Člověk a pracovní činnost byla pořádána Československou psychologickou společností při ČSAV, sekcí psychologie práce (česká část) a katedrou ekonomické sociologie a psychologie fakulty řízení Vysoké školy ekonomické v Praze. Představovala jeden z výstupů řešení DÚ SPZV VIII-6-5/5 v 7. pětiletce — Psychická regulace pracovní činnosti a utváření socialistického vědomí pracujících. Na konferenci byly předneseny jeho zásadní teoreticko-metodologické výsledky, které byly konfrontovány s empirickými poznatky a konkrétními zkušenostmi z aplikace psychologie v hospodářské praxi socialistické společnosti.

Tematicky byla konference členěna do čtyř částí: psychická regulace pracovní činnosti, pracovní způsobilost a příprava pracovníků, psychická zátěž při práci, podmínky života a práce člověka.

Teoreticko-metodologické přístupy k řešení problematiky psychické regulace pracovní činnosti byly reprezentovány pracemi doc. PhDr. A. Velehradského, CSc. Sociální determinace a sociální zprostředkovanost psychické regulace pracovní činnosti, prof. PhDr. J. Růžičky, DrSc. Motivace a teorie řízení, doc. PhDr. B. Chalupy, CSc. Význam teorie činnosti pro psychologii práce, PhDr. M. Břichcína, CSc. Analýza činnosti a součinnosti při skupinovém řešení problému a PhDr. E. Bedrnové, CSc. Podíl, význam a možnosti řešení subjektivních determinant výroby v řízení sociálních procesů.

V přednesených pracech byly objasňovány psychologické zákonitosti různých forem společenské podmíněnosti a společenské zprostředkovanosti psychické regulace pracovní činnosti, zákonitostí aktivního společenského jednání v podmínkách socialistické společnosti a psychologické zákonitosti vztahu osobnosti pracovníků a pracovní činnosti.

Praktické výzkumné aplikace se vztahovaly ke zkoumání profilu malých skupin při řešení problému, výkonnosti operátorských skupin, otázkám racionalizace, procesů rozhodování a řízení činností za rizika, strukturu pracovní motivace a úspěšnosti v učitelském povolání, adaptaci a stabilizaci absolventů VŠ, stabilizaci pracovníků ve vztahu k osob-